

И.А. Қалиев

САЯСИ ЖҮЙЕЛЕР МЕН РЕЖИМДЕР

Оқу құралы

И.А. Қалиев

САЯСИ ЖҮЙЕЛЕР МЕН РЕЖИМДЕР

Оқу құралы

Алматы 2013

УДК 321.6/8
ББК 66.3(0) К 17

**С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің
Ғылыми кеңесімен бапаға ұсынылып отыр**

Пікір сарапшылар:

А.А. Акишев – саяси ғылымдарының докторы, С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің профессоры;

Р.А. Нуртазина – саяси ғылымдарының докторы, Л.Н.Гумилев атандағы Евразия ұлттық университетінің профессоры;

С.Ш. Мусатаев – Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің саяси ғылымдарының докторы

И.А. Қалиев

К17 Саяси жүйелер мен режимдер: «Саясаттану» мамандығындағы студенттер мен магистранттарға арналған оқу құралы / И.А. Қалиев. – Алматы: ЖШС «Эверо», 2013. – 172 б.

ISBN 978-601-238-156-6

Ұсынылып отырған жұмыс саяси жүйелер мен режимдердің типологиялық талдау жасауына арналып отыр және саяси үрдістің ірі кезеңдеріне сипаттама беруге мүмкіндік береді. Мұнда режим сипаттамасы бойынша, институционалды жүйелердің құрылымы бойынша, құндылықтардың фундаментальды параметрлары бойынша заманауи типологиялар мен саяси жүйелердің түпкі айырмашылықтарын ашады, олар әр түрлі саяси үрдістің ірі кезеңдеріне сипаттама беруге мүмкіндік береді.

Оқу құралы саясаттанушыларға, ғалым – қоғамтанушыларға, оқытушыларға, магистранттарға, студенттерге және оқушыларға арналған.

ISBN 978-601-238-156-6

© И.А. Қалиев, 2013
© ЖШС «Эверо», 2013

Мазмұны

Кіріспе	3
1 ДӘРІС. ҚОҒАМНЫҢ САЯСИ ЖҮЙЕСІ	7
1 Қоғамдағы саяси жүйе ұғымы.	7
2 Қоғамдағы саяси жүйесінің қызметі.	8
3 Қоғам өміріндегі саяси жүйесінің рөлі.	11
Бақылау сұрақтары	12
Талқылауға арналған сұрақтар	12
2 - ДӘРІС. САЯСИ ЖҮЙЕ ТЕОРИЯСЫНЫҢ ТАРИХИ ЭВОЛЮЦИЯСЫ	14
1 Д. Истон мен Г. Алмондтың саяси жүйе теориялары.	14
2 К. Дойчтың саяси жүйе теориясы	16
3 Саяси жүйелердің заманауи теориялары	18
Бақылау сұрақтары	20
Талқылауға арналған сұрақтар	20
3 ДӘРІС. САЯСИ ЖҮЙЕЛЕР ТҮРЛЕРІ	22
1 Консервативтік және ауысу саяси жүйелері.	22
2 Саяси жүйелердің марксисттік типологиясы	23
3 Саяси жүйелердің либералдық-демократиялық типологиясы	25
Бақылау сұрақтары	27
Талқылауға арналған сұрақтар	27
4 ДӘРІС. САЯСИ РЕЖИМДЕР	29
1 Саяси режимнің ұғымдары мен белгілері.	29
2 Саяси режимдердің міндеттері	31
3 Саяси режимдердің негізгі түрлері	32
Бақылау сұрақтары	36
Талқылауға арналған сұрақтар	36
5 ДӘРІС. БІЛІКТІҢ САЯСИ ИНСТИТУТТАРЫ	38
1 Мемлекет қоғамдағы саяси жүйесінің орталық институты ретінде.	38
2 Мемлекеттердің пайда болуындағы негізгі теориялар.	39
3 Құқықтық және демократиялық мемлекет азаматтық қоғам қалыптасуының негізі ретінде	44

Бақылау сұрақтары	46
Талқылауға арналған сұрақтар	46
6 ДӘРІС. ДЕМОКРАТИЯЛЫҚ САЯСИ ЖҮЙЕ	48
1 Демократия және оның тарихи формалары.	48
2 Антикалық демократияның негізгі қағидалары.	49
3 Демократияның классикалық теориясы.	51
Бақылау сұрақтары	53
Талқылауға арналған сұрақтар	53
ЛЕКЦИЯ 7. АВТОРИТАРИЗМ	55
1 Авторитаризм ұғымы мен мәні	55
2 Авторитарлық жүйелердің формалары.	56
3 Авторитаризм заманауи әлемінде.	58
Бақылау сұрақтары	59
Талқылауға арналған сұрақтар	60
ЛЕКЦИЯ 8. ДИКТАТУРА КАК АНТИПОД	61
ДЕМОКРАТИИ	
1 Понятие и сущность диктатуры	61
2 Тирания, олигархия и деспотия как формы диктатуры	63
3 Содержание понятия «диктатура» в римском	65
классическом праве	
Бақылау сұрақтары	66
Талқылауға арналған сұрақтар	66
9 ДӘРІС. ДИКТАТУРА ДЕМОКРАТИЯНЫҢ	67
АНТИПОДЫ РЕТІНДЕ	
1 Диктатураның ұғымы мен мәні	67
2 Тирания, олигархия мен деспотия диктатура формасы	68
ретінде.	
3 Римдік классикалық құқықта «диктатура» ұғымының	70
мазмұны.	
Бақылау сұрақтары	72
Талқылауға арналған сұрақтар	72
10 ДӘРІС. ТОТАЛИТАРИЗМ XX ҒАСЫРДЫҢ	73
ФЕНОМЕНІ РЕТІНДЕ	
1 Тоталитаризмнің дүниетану мен идеологиялық	73
қайнар көздері.	

2	XX ғасырдың бірінші жартысының үшінші бөлігіндегі тоталитаризмнің пайда болу заңдылығы	75
3	Тоталитарлық режимдердің адамгершілікке қарсы мәні.	78
	Бақылау сұрақтары	80
	Талқылауға арналған сұрақтар	80
11	ДӘРІС. ДЕМОКРАТИЯНЫҢ ТАРИХИ ТАҒДЫРЛАРЫ	81
1	Демократия формация аралық феномен ретінде.	81
2	Демократияның тарихи қарбалысы.	83
3	Демократияның «үшінші толқыны», оның мәні мен сипаты	84
	Бақылау сұрақтары	86
	Талқылауға арналған сұрақтар	86
12	ДӘРІС. АНТИДЕМОКРАТИЯЛЫҚ РЕЖИМДЕРДІҢ ДЕМОКРАТИЯЛЫҚҚА АУЫСУЫНЫҢ ЖОЛДАРЫ.	88
1	Өтпелі саяси режимдердің теориялары.	88
2	Саяси ауысымның әдістері.	90
3	Постсоветтік кеңестігінің мемлекеттеріндегі советтік саяси жүйенің реформалау үрдісі	93
	Бақылау сұрақтары	95
	Талқылауға арналған сұрақтар	95
13	ДӘРІС. САЯСИ ЖҮЙЕЛЕРДІҢ МОДЕРНИЗАЦИЯЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ	97
1	Саяси модернизациялаудың ұғымы мен мәні.	97
2	Модернизациялау теориясы: плюстері мен минустері.	99
3	Постиндустриализм жағдайында модернизацияның өзгешелігі.	102
	Бақылау сұрақтары	103
	Талқылауға арналған сұрақтар	104
14	ДӘРІС. ДҮНИЕЖҮЗІЛІК САЯСИ ЖҮЙЕСІНІҢ ДАМУДАҒЫ НЕГІЗГІ ТЕНДЕНЦИЯЛАР.	106
1	Жаһандану заманауи әлемінің дамуындағы негізгі тенденция ретінде.	106
2	Глобалды және аймақтық интеграция жағдайында мемлекеттердің универсалдық және жеке мүдделері.	107

3	Дүниежүзілік саяси жүйелерге заманауи глобалды қауіптер.	109
	Бақылау сұрақтары	111
	Талқылауға арналған сұрақтар	111
	15 ДӘРІС. ЗАМАНАУИ САЯСИ ЖҮЙЕЛЕРДІҢ ЕЛТАНУЛЫҚ ТАЛДАУЫ	113
1	Орталық Азия елдеріндегі саяси режимдердің ерекшеліктері.	113
2	Қазақстан Республикасындағы саяси жүйенің қалыптасуы мен дамуы.	117
3	Қазақстан Республикасындағы қоғамдық-саяси өмірінің демократизациясының негізгі тенденциялары	120
	Бақылау сұрақтары	122
	Талқылауға арналған сұрақтар	122
	Глоссарий	125
	Қорытынды бақылауға арналған тесттік формадағы тапсырмалар	131
	Қорытынды бақылауға арналған тесттік формадағы тапсырмалардың жауабы	153
	Рефераттар мен курстық жұмыстарының тақырыптары	154
	Жұмыс бағдарлама	156
	«Саяси жүйелер мен режимдер» пәні бойынша	

И.А. Қалиев

САЯСИ ЖҮЙЕЛЕР МЕН РЕЖИМДЕР

Оқу құралы

Пішімі 60x84 1/16

Тығыздығы 80 гр./см². Қағаздың ақтығы 95% .
95% .

Қағазы офсеттік. РИЗО басылымы.
Көлемі 172 бет. Шартты баспа табағы 10.75

“Эверо” ЖШС баспаханасында басылып шығарылды
ҚР, Алматы, Байтұрсынұлы к., 22.
Тел.: 8 (727) 233 83 47, 233 80 45, 233 80 42
e-mail: evero08@mail.ru